

רק 300 איש ליוו את אורי צבי

גרינברג בדרכו האחרונה - שהפכה

התכנסות של ותיקי הימין הקיצוני

האלמנה עדינה ואחת הכנות יוכבד שמאלן ופאציפיסט הפך לאומן קיצוני

שהוא מלעיג על הנצרות. בצד פואמה זו פירסם אצ"ג פואמה אחרת - "תפוחים אדומים של עץ-הדיו", עליה חתם בשם "העט", מוסטפא זיהיב". בפואמה זו עשה אצ"ג שימוש נועז בשילוש הנוצרי הקדוש (האב, הבן ורוח-הקודש). כתב אצ"ג בין השאר: "אניח ידיים מסביב לגוף... תשכבי! כוואלט וייטמן: קבלי את הזרע שלי למען קיום העולם, אשה! יולדי ישו. אל תחששי יולדי ישו... מה זה משנה היום או מחר. היינו הך יהיה לי (אני מחייך). תינוקות שפכתי על כרסי נשים בלילות הצעירים..." בשל מישפט שהוגש

אני שומע קריאת הוררא... אנשים נופ- לים אחוריהם אל המים... רצייתי לצעוק בקול ולא יכולתי. העיניים הביטו קמות. משהו חם נזל על הלחיים. וראיתי גופי תיהם של אנשים תלויים על התוויל, רא- שיהם למעלה, על הסוליות השחוקות הזו דהרו בהירים המסמרים והפרסות... בכל שתצעד - דע, קבר למטה. ב' אמות מתחתך רבוץ אדם, פלוגי אדם, שאיני יודע, חזהו סוע וגולגלתו מרוסקת... מתחת לרגליים מתגוללים גופים: יש מהם צועקים ומשרקים בשניהם... מוחו של אדם וצוואר חם של נער השקו ערבות...

הנביא הג'ינג'י

ישראל שייב (עם דנקין) אדמתו של שולם -

וכשזרח הירח, דיברתי אל עץ, חרקתי שניים וגופו של מישוהו רובץ. כלב לידו, זולל את בית-החזה... הסוס הגוסס ההוא, שם, בתוך דמים, בקצה הדרך... הא, ראו נא, איזה העויות משונות הוא עושה... ואם ליד התיל הדוקרני מונחים אבריו של פלוגי-אדם... וגופה מעוותת...

מרד המשוררים בווארשה

אחרי המלחמה העולמית הגיע אצ"ג אל המרכז התרבותי היהודי של אותה תקופה - וארשה. בשלב זה כבר היה משורר אקספרסיוניסטי, בעל הנטיות והלי כיהרוח של זרם תרבותי זה. הוא אימץ לעצמו הנחות יסוד שרירות, המאפיינות את שירתו מאז.

באווירה תרבותית זו של מרכז-אירופה הטיל אצ"ג את סיפרו "מעפיסטא", שבו תיאר נשמת מפיסטו יהודית מודחת, בי שעת בין-המשות. במחזור שירים זה מביא אצ"ג את שירתו כחלק של הנייה- ליום האירופי.

ביחד עם קבוצת משוררים צעירים, בני גיהם פרץ מארקיש (שהפך מאוחר יותר לקומוניסט), מאכס עריק, דניאל לייבל, מלך ראויטש, י. אופאטשו, י. זינגר (אחיו המבוגר של יצחק בשוויט-זינגר) ואחרים, פירסם אצ"ג את כתבי-העת ה- מהפכני באידיש כאיטטרנע. אצ"ג ויזי- דיו בזו וירקו על כל הקדוש. כתב אצ"ג באחד משיריו: "חבורת נודדים של הפקר אנחנו / במצאים שלנו מתבלט הולך אות קין. והבל כבר נקבר. / ועולם במיד- רון פצוע ומעורער / ועולם-במידרון פצוע ומעורער..."

השילוש הנוצרי הקדוש

בווארשה, 1921, מחבר אצ"ג את פרא- נאכטענגאלד (זהב בינעריים), יצירה שי היא לירית יותר משאר יצירותיו, ומלוך את עצמו ואת עוצמתו לאלבאטראס, אותה ציפוריים מלכותית נדירה, שהפכה כותרת וכינוי לכתבי-העת המהפכני ש- לם בווארשה היהודית. בחוברת השניה של כתבי-עת זה פירסם אצ"ג את שירו אורי צבי פארן צלם INRI (אורי צבי נוכח הצלם INRI). פואמה אידישאית בעלת ייצוב טיפוגראפי של צלב, תוך

ולהריח כילד לריחך. אמי / את, שבשרי מבשרך ודמי מדמך. / את, שבבטןך היה משכני ומזוני. / את, שמרחמך יצאתי לאור ולחושך ביקום. / את, שנתת לי חלב מגופך גם יום וגם לילה... את ש- קרעת שמיים בעת התלקח גופי הקטן. / ואת האשה הראשונה והאחרונה אשר אין חליפות באהבתך עד הסוף..."

בנעוריו עבר אצ"ג להתגורר בלמברג, שם פגש את משוררי האידיש הראשונים, ואז החל מפרסם את שיריו באידיש ובי- עברית. אביו של הצעיר יוסל ברגנר, המשורר והמספר האידישי מלך רביץ, מתאר את אצ"ג הצעיר במילים: "אברך אדום-שיער, משולב, פורץ בהתלהבות משתגת מדבר עצמו; פיאות, עיניים כחולות ירוקות גדולות ולטושות תכופות לעבר מרחקים בלתי-מוגדרים, מעיל על- יון ארוך-שחור ודק ונעול מגפיים; הוא בנו של רבי" ובכבוש זה הייתי פוגשו במשך זמן-מה..."

אורי צבי בשדה הקרב

באוגוסט 1915 גוייס תחת השם נדמן (שם מישפחת אמו) לצבא הקיסר האוס- טרי. אחרי טירונות קצרה הועבר אל החזית הסרבית, שם השתתף בקרב על הנגר סוזה, שאצ"ג תיאר שנים מאוחר יותר בפואמה "בלילות רחוקי המהות בי- ארץ סרב" (שפורסמה בלוח הארץ תשי"ג): "...נגד גודדים המונים / ובמלחמת פנים אל פנים / הם כנמרים ובחרונים // הם נוגסים בגרוגרת אויבים / כי אין להם די כידונים... את זה אני סח על הסוזה / לפני היכנסו בלגרה / ברוב תותחים וכלי רכב / וארץ תחתינו תרעה..." ואת המראה שלאחר הקרב מתאר אצ"ג בנוסח הספרות הפאציפיסטית שתיארה את מלחמת-העולם הראשונה: "מראה הגופים התקועים במהופך במכמורת ה- תיל... מדי פעם צוזה גוף חי / פצוע קודקוד או כתף / והזרם בולעו מן הצד..."

תיאור מלחמתי נוסף, באידיש, מצוי בסיפרו אין צייטנס רויש (בשאון העיי- תים), שם כתב: "אדמתו של עולם היא בתיקברות גדול, ואתם - רק צללים המתענים נצחי-נצחים על אי-המוות... הנני חייל ברישכל אשר ברזל נפשו לא יסוג בפני אש... אנו צריכים לעבור את ה- נהר... על פני מים רחבים ושוצפים... מיר- שהו צועק ומיטלטל. גל חם זונק לפתע אל הפנים: דמיו של פלוגי... היכן אני?"

השבוע הלך לעולמו המשורר אורי צבי גרינברג, שהיה נערץ על אלפים שלא ידעו את שירתו במיטבה, ושנאו כחוגי הליכוד, שהוא בז לו ולמנהיגיו.

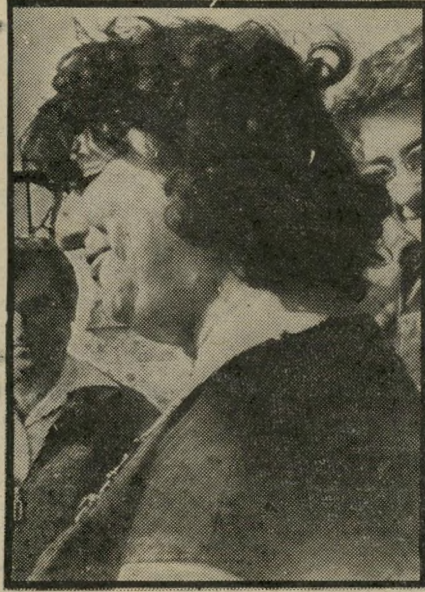
אורי צבי גרינברג נחשב היום כאתר הדמויות השנויות ביותר במחלוקת בתר- בות ובספרות העברית החדשה. הוא היה חייל במילחמה-העולמית הראשונה והפך לפציפיסט. הוא היה משורר אידישי ש- הפך לכבוש את טרקליני התרבות של ברלין. הוא הפך בהדרגה למתבולל, עד שניצח בו הניצוץ שהוליד אותו מברלין אל ארץ-ישראל, שם העמיד עצמו כי משוררם של הפרולטריום. הוא היה מרא- שוני המפרסמים בדבר, עיתון פועלי ארץ- ישראל, ואחר-כך הפך השונא המושבע ביותר של תנועת-העבודה, מטיף, נביא ומחולל של הימין הארצישראלי וצאצאיו הישראליים.

האמא של אורי צבי

ב-22 בספטמבר 1986 נולד אצ"ג (אורי צבי גרינברג) בכפר קטן במיזרח גליציה. בליל לידתו חלמה אמו חלום, שעליו כתב מאוחר יותר: "ימי ההריון קשים היו. קשים מהם היו חבלי הלידה בלילה האחרון. ומשהגיעה שעת-הצוהר עלתה ה- לבנה והגיחה בחלון שכנגד. עלי נפלה תרדמה ונדמה לי, שאני עומדת בתוך גינת-זרדים עדינה. לפתע פיתאום ראיתי את הסב. חרדתי - משום שידעתי שהוא מת. הציץ הסב והרגיש בזה וקרא בשמי- ניגשתי אליו, הושיט לי ענף של ורדים רעננים וטלולים. חיך ואמר אלי: לכי... כרבע שעה לאחר מכן ילדיתיך. אני הסב תכלתי בפניך: הם הזוהירו משום-ימה. עי- ניך הקטנות מופנות היו כלפי לבנה וכר- כים שמעבר לחלון; ואני הבנתי את הכוונה שבדבר: אשר גדול ניתן לי."

מומחי גינאלוגיה (תולדות שושלות היוחסין) מעידים, כי מוצאו מאורי השרף מסטרליסק, קשר דם שבא לו מצד אמו, הקשר בין אצ"ג לבין אמו הוא קשר בעל השלכה פריידיית חזקה, העובר כחוט השני לאורך כל חייו של המשורר, ומר- צא את ביטויו בשירתו.

בשיר "מולדת באש ופני לאלוהים ולי- אמי", בספר הקיטרוג והאמונה, כותב אצ"ג על יחסיהם-קירבה שביןו לאמו: "אמי! לא מרחוק, / שאלחץ את פני ללחיד ולהניח ראשי על שכמך, / בלי אודם שבחיו ובלי זר הגידוף ממשנאי, /

גאוזיה כהן, על פני מים -